C/2025/3992

20.8.2025

NÕUKOGU SOOVITUS,

8. juuli 2025,

mis käsitleb Malta majandus-, sotsiaal-, tööhõive-, struktuuri- ja eelarvepoliitikat

(C/2025/3992)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrust (EL) 2024/1263 majanduspoliitika tulemusliku koordineerimise ja mitmepoolse eelarvejärelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1466/97, ([1]) eriti selle artikli 3 lõiget 3,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

Üldised märkused

(1) Määruses (EL) 2024/1263, mis jõustus 30. aprillil 2024, on selgitatud majandusjuhtimise raamistiku eesmärke; raamistik peaks reformide ja investeeringute abil edendama usaldusväärset ja jätkusuutlikku riigi rahandust, kestlikku ja kaasavat majanduskasvu ning vastupidavust ning ennetama valitsemissektori ülemäärast eelarvepuudujääki. Määruses on sedastatud, et nõukogu ja komisjon teevad Euroopa poolaasta raames mitmepoolset järelevalvet kooskõlas ELi toimimise lepingus sätestatud eesmärkide ja nõuetega. Euroopa poolaasta raames sõnastatakse eelkõige riigipõhised soovitused ja jälgitakse nende rakendamist. Määrusega edendatakse ka riikide vastutust oma eelarvepoliitika eest ning rõhutatakse selle poliitika keskpikka perspektiivi ja tagatakse nõuete tõhusam ja sidusam täitmine. Iga liikmesriik peab esitama nõukogule ja komisjonile oma riikliku keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava, mis sisaldab tema eelarve-, reformi- ja investeerimiskohustusi ning mis on koostatud kas neljaks või viieks aastaks sõltuvalt riigisisese seadusandliku tsükli pikkusest. Neis kavades sisalduv netokulude ([2]) kava peab vastama määruse nõuetele, sealhulgas nõudele hoida valitsemissektori võlg usutavas langustrendis või viia see usutavasse langustrendi kohandamisperioodi lõpuks või hoida see mõistlikul tasemel allpool 60 % sisemajanduse koguproduktist (SKP) ning nõudele viia valitsemissektori eelarve puudujääk keskpika perioodi jooksul allapoole aluslepingus sätestatud kontrollväärtust 3 % SKPst ja/või hoida see allpool kõnealust kontrollväärtust. Kohandamisperioodi võib pikendada kuni kolme aasta võrra, kui liikmesriik võtab kohustuse viia ellu asjakohased reformid ja teha asjakohased investeeringud vastavalt määruses sätestatud kriteeriumidele.

([1]) ELT L, 2024/1263, 30.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj.

([2]) Netokulu, nagu see on määratletud määruse (EL) 2024/1263 artikli 2 punktis 2: „netokulu“ – valitsemissektori kulud, millest on maha arvatud i) intressikulud; ii) kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed; iii) liidu programmidega seotud kulud, mis kaetakse täielikult liidu vahenditest saadava tuluga; iv) riikide kulud liidu rahastatavate programmide kaasrahastamiseks; v) töötuskindlustushüvitiste kulude tsüklilised elemendid ning vi) ühekordsed ja muud ajutised meetmed.

(2) 19. veebruaril 2021 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241, ([3]) millega loodi taaste- ja vastupidavusrahastu. Taaste- ja vastupidavusrahastust antakse liikmesriikidele rahalist toetust reformide elluviimiseks ja investeeringute tegemiseks ning sellega kaasneb liidu rahastatav fiskaalne impulss. Kooskõlas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta prioriteetidega soodustab taaste- ja vastupidavusrahastu majanduslikku ja sotsiaalset taastumist ning tõukab samas tagant kestlikke reforme ja investeeringuid, edendades eelkõige rohe- ja digipööret ning muutes liikmesriikide majanduse vastupidavamaks. Samuti aitab see tugevdada riigi rahandust ning hoogustada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis, parandada territoriaalset ühtekuuluvust liidus ning toetada Euroopa sotsiaalõiguste samba jätkuvat rakendamist.

(3) 27. veebruaril 2023 vastu võetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/435 ([4]) (edaspidi „REPowerEU määrus“) eesmärk on järk-järgult kaotada liidu sõltuvus Venemaa fossiilkütuste impordist. See aitab saavutada energiajulgeoleku ja mitmekesistada liidu energiavarustust ning edendada ühtlasi taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, energiasalvestusvõimsust ja energiatõhusust. Malta lisas oma riiklikusse taaste- ja vastupidavuskavasse uue REPowerEU peatüki, et rahastada olulisi reforme ja investeeringuid, mis aitavad saavutada REPowerEU eesmärke.

(4) Malta esitas 13. juulil 2021 vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 1 komisjonile oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava. Kooskõlas kõnealuse määruse artikliga 19 ja määruse V lisas esitatud hindamissuunistega hindas komisjon Malta taaste- ja vastupidavuskava asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust ja sidusust. Nõukogu võttis 5. oktoobril 2021 vastu rakendusotsuse, millega kiidetakse heaks Malta taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnang; ([5]) rakendusotsust muudeti kõnealuse määruse artikli 18 lõike 2 alusel 14. juulil 2023, et ajakohastada tagastamatu rahalise toetuse maksimumsummat ja lisada REPowerEU peatükk ([6]). Osamaksete tegemine sõltub sellest, kas komisjon võtab määruse artikli 24 lõike 5 alusel vastu otsuse, milles sedastatakse, et Malta on rahuldavalt saavutanud nõukogu rakendusotsuses sätestatud asjakohased eesmärgid ja sihid. Rahuldav saavutamine eeldab, et sama reformi või investeeringu puhul varem saavutatud eesmärke ja sihte ei ole tagasi pööratud.

(5) Nõukogu võttis 21. jaanuaril 2025 komisjoni soovituse põhjal vastu soovituse, millega kiidetakse heaks Malta riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava ([7]). Eelarve- ja struktuurikava esitati kooskõlas määruse (EL) 2024/1263 artikliga 11 ja artikli 36 lõike 1 punktiga a, see hõlmab ajavahemikku 2025–2028 ja selles sätestatud eelarve kohandamise perioodi pikkus on neli aastat.

(6) Komisjon võttis 26. novembril 2024 vastu arvamuse Malta 2025. aasta eelarvekava kohta. Samal kuupäeval võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu 2025. aasta häiremehhanismi aruande, milles ei nimetatud Maltat ühe liikmesriigina, kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Komisjon võttis vastu ka soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta ning ettepaneku 2025. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste rakendamist ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete järgimist. Nõukogu võttis euroala majanduspoliitikat käsitleva soovituse ([8]) vastu 13. mail 2025 ja ühise tööhõivearuande 10. märtsil 2025.

(7) Komisjon avaldas 29. jaanuaril 2025 konkurentsivõime kompassi – strateegilise raamistiku, mille eesmärk on suurendada järgmisel viiel aastal ELi üleilmset konkurentsivõimet. Selles on kindlaks määratud kolm tegevusvaldkonda, mis on kestliku majanduskasvu tagamiseks üliolulised: i) innovatsioon; ii) süsinikuheite vähendamine ja konkurentsivõime ning iii) julgeolek. Innovatsioonilõhe kaotamiseks kavatseb EL edendada tööstusinnovatsiooni, toetada idufirmade kasvu selliste algatuste kaudu nagu ELi idu- ja kasvufirmade strateegia, ning soodustada kõrgtehnoloogia, näiteks tehisintellekti ja kvantarvutuse kasutuselevõttu. Selleks et muuta majandus keskkonnasäästlikumaks, on komisjon koostanud taskukohast energiat käsitleva tervikliku tegevuskava ja puhta

([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj).

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas ning määrusi (EL) nr 1303/2013, (EL) 2021/1060 ja (EL) 2021/1755 ning direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 63, 28.2.2023, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj).

([5]) Nõukogu 5. oktoobri 2021. aasta rakendusotsus, millega kiidetakse heaks Malta taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnang (ST 11941/2021 INIT; ST 11941/2021 ADD 1).

([6]) Nõukogu 14. juuli 2023. aasta rakendusotsus, millega muudetakse nõukogu 5. oktoobri 2021. aasta rakendusotsust, millega kiidetakse heaks Malta taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnang (ST 11202/2023 INIT; ST 11202/2023 ADD 1).

([7]) Nõukogu 21. jaanuari 2025. aasta soovitus, millega kiidetakse heaks Malta riiklik keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikava (ELT C, C/2025/649, 10.2.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/649/oj).

([8]) Nõukogu 13. mai 2025. aasta soovitus euroala majanduspoliitika kohta (ELT C, C/2025/2782, 22.5.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/2782/oj).

tööstuse kokkuleppe, millega tagatakse, et üleminek puhtale energiale on kulutõhus ja konkurentsisõbralik (eeskätt suure energiakasutusega sektorites) ning aitab kiirendada majanduskasvu. Liigse sõltuvuse vähendamiseks ja julgeoleku suurendamiseks on liit võtnud kohustuse tugevdada üleilmseid kaubanduspartnerlusi, mitmekesistada tarneahelaid ning tagada juurdepääs kriitilisele toormele ja puhastele energiaallikatele. Neid prioriteete toetatakse horisontaalsete tugisüsteemide, nimelt õigusnormide lihtsustamise, ühtse turu süvendamise, konkurentsivõime rahastamise ning hoiuste ja investeeringute liidu loomise, oskuste ja kvaliteetsete töökohtade edendamise ning ELi poliitika parema koordineerimise kaudu. Konkurentsivõime kompass on kooskõlas Euroopa poolaasta põhimõtetega, tagades, et liikmesriikide majanduspoliitika vastab komisjoni strateegilistele eesmärkidele, ning kujundades ühtse majandusjuhtimise käsituse, mis edendab kestlikku majanduskasvu, innovatsiooni ja vastupidavust kogu liidus.

(8) 2025. aastal jätkub majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta areng koos taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamisega. Taaste- ja vastupidavuskavade täielik rakendamine on jätkuvalt oluline Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks, kuna kavad aitavad tulemuslikult käsitleda kõiki probleeme või märkimisväärset osa probleemidest, mis on viimastel aastatel esitatud asjakohastes riigipõhistes soovitustes esile toodud. Need riigipõhised soovitused on jätkuvalt sama asjakohased muudetud taaste- ja vastupidavuskavade hindamisel kooskõlas määruse (EL) 2021/241 artikliga 21.

(9) 2025. aasta riigipõhised soovitused hõlmavad peamisi majanduspoliitilisi probleeme, mida ei ole taaste- ja vastupidavuskavades sisalduvate meetmetega piisaval määral käsitletud; arvesse võetakse ka asjakohaseid probleeme, mis on kindlaks tehtud 2019.–2024. aasta riigipõhistes soovitustes.

(10) Komisjon avaldas 4. juunil 2025 Malta kohta 2025. aasta riigiaruande. Selles hinnati Malta edusamme asjaomaste riigipõhiste soovituste järgimisel ning tehti kokkuvõte sellest, kuidas Malta on taaste- ja vastupidavuskava rakendanud. Kõnealuse analüüsi põhjal tehti riigiaruandes kindlaks Malta kõige pakilisemad probleemid. Samuti hinnati Malta edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning liidu 2030. aasta peamiste tööhõive, oskuste ning vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamise eesmärkide ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

Hinnang iga-aastasele eduaruandele

(11) Nõukogu soovitas 21. jaanuaril 2025 Maltal kehtestada järgmised netokulude maksimaalsed kasvumäärad: 6,0 % 2025. aastaks, 5,8 % 2026. aastaks, 5,8 % 2027. aastaks ja 6,1 % 2028. aastaks; need määrad vastavad maksimaalsetele kumulatiivsetele kasvumääradele, mis on arvutatud võrdluses baasaastaga 2023 ning mis on 2025. aastal 13,8 %, 2026. aastal 20,4 %, 2027. aastal 27,4 % ja 2028. aastal 35,1 %. Aastatel 2025–2028 langevad need netokulude maksimaalsed kasvumäärad kokku määruse (EÜ) nr 1467/97 artikli 3 lõike 4 kohase korrigeeriva kavaga, mida nõukogu soovitas 21. jaanuaril 2025 ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamiseks ([9]). Malta esitas 30. aprillil 2025 oma iga-aastase eduaruande ([10]) nõukogu 21. jaanuari 2025. aasta soovituse alusel valitsemissektori ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamiseks võetud meetmete kohta ning Euroopa poolaasta riigipõhistes soovitustes kindlaks tehtud peamiste probleemide käsitlemiseks vajalike reformide ja investeeringute rakendamise kohta. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab iga-aastane eduaruanne ka Malta kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava täitmisel tehtud edusammude kohta.

(12) Venemaa agressioonisõda Ukraina vastu ja selle tagajärjed kujutavad endast Euroopa Liidu jaoks eksistentsiaalset väljakutset. Komisjon soovitas koordineeritult aktiveerida stabiilsuse ja kasvu paktiga ette nähtud riikide vabastusklausli, et toetada ELi jõupingutusi, mille eesmärk on suurendada kiiresti ja märkimisväärselt kaitsekulutusi. Euroopa Ülemkogu kiitis ettepaneku 6. märtsil 2025 heaks eeldusel, et see ei mõjuta teatavate liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsepoliitika eripära ning see võtab arvesse kõigi liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuve kooskõlas aluslepingutega.

(13) Eurostati kinnitatud andmete ([11]) põhjal vähenes Malta valitsemissektori eelarve puudujääk 4,7 %-lt SKPst 2023. aastal 3,7 %-le SKPst 2024. aastal, samal ajal kui valitsemissektori võlg vähenes 47,9 %-lt SKPst 2023. aasta lõpus 47,4 %-le SKPst 2024. aasta lõpus. Komisjoni arvutuste kohaselt osutavad need muutused sellele, et netokulude

([9]) Nõukogu soovitus ülemäärase eelarvepuudujäägi kõrvaldamiseks Maltal, ST 5036/25.
([10]) 2025. aasta eduaruannetega saab tutvuda aadressil https://economy-finance.ec.europa.eu/economic-and-fiscal-governance/stability-and-growth-pact/preventive-arm/annual-progress-reports_en.
([11]) Eurostat, Euro Indicators, 22. aprill 2025.

kasvumäär oli 2024. aastal 13,9 %. Malta on oma 2025. aasta eduaruandes hinnanud netokulude kasvuks 2024. aastal 14,3 %. Komisjoni prognooside kohaselt oli eelarvepoliitika, [12] mis hõlmab nii riigi enda kui ka ELi rahastatavaid kulutusi, 2024. aastal ekspansiivne (1,2 % SKPst).

(14) Vastavalt iga-aastasele eduaruandele on SKP reaalkasv Malta eelarveprognooside aluseks oleva makromajandusliku stsenaariumi kohaselt 2025. aastal 4,0 %, samas kui tarbijahindade harmoneeritud indeksiga (THHI) mõõdetud inflatsioon peaks 2025. aastal olema 2,3 %. Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi kohaselt on SKP reaalkasv 2025. aastal 4,1 % ja 2026. aastal 4,0 % ning THHIga mõõdetud inflatsioon on 2025. aastal 2,2 % ja 2026. aastal 2,1 %.

(15) Iga-aastases eduaruandes on prognoositud, et valitsemissektori eelarve puudujääk väheneb 2025. aastal 3,3 %-le SKPst, samas kui valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks 2025. aasta lõpuks tõusma 48,4 %-le. Need suundumused osutavad netokulude 0,1 % suurusele kasvule 2025. aastal. Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori eelarve puudujääk 2025. aastal 3,2 % SKPst. Puudujäägi vähenemine 2025. aastal kajastab peamiselt muude kapitalikulude vähenemist, mis on tingitud riikliku lennuettevõtjaga seotud kulude aegumisest. Komisjoni arvutuste kohaselt osutavad need muutused netokulude 0,8 % suurusele kasvule 2025. aastal. Iga-aastases eduaruandes prognoositust suurema netokulude kasvu prognoosi põhjuseks on erinevad prognoosid ELi programmide riikliku kaasrahastamise ja muude kapitalikulude kohta. Komisjoni hinnangul on eelarvepoliitika, mis hõlmab nii riigi enda kui ka ELi rahastatavaid kulutusi, 2025. aastal pärssiv (1,9 % SKPst). Valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks suurenema 2025. aasta lõpuks 47,6 %-le.

(16) Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi kohaselt rahastatakse 2025. aastal taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatust toetusest valitsemissektori kulutusi mahus 0,2 % SKPst (2024. aastal 0,3 % SKPst). Taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatust toetusest rahastatavad kulutused võimaldavad teha kvaliteetseid investeeringuid ja viia ellu tootlikkust suurendavaid reforme, ilma et see mõjutaks otseselt Malta valitsemissektori eelarvepositsiooni ja võlga.

(17) Valitsemissektori kaitsekulutused moodustasid Maltal 2021. aastal 0,5 % SKPst, 2022. aastal 0,5 % SKPst ja 2023. aastal 0,4 % SKPst [13]. Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid kaitsekulutused moodustama nii 2024. kui ka 2025. aastal 0,4 % SKPst. See tähendab kahanemist võrreldes 2021. aastaga 0,1 protsendipunkti SKPst.

(18) Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi kohaselt peaksid Malta netokulud suurenema 2025. aastal 0,8 % ning 2024. ja 2025. aastal kumulatiivselt 14,9 %. Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi järgi peaks Malta netokulude kasv 2025. aastal jääma korrigeerivas kavas kindlaks määratud soovituslikust maksimaalsest kasvumäärast allapoole. Vaadeldes 2024. ja 2025. aastat koos, ületab netokulude kumulatiivne kasvumäär prognooside kohaselt soovitatud maksimaalset kasvumäära, mis tähendab kõrvalekallet [14] 0,2 % SKPst. Prognoositav kumulatiivne kõrvalekalle ei ületa kumulatiivse kõrvalekalde künnist 0,6 % SKPst, mille ületamine tähendaks tugevat eeldust, et puuduvad tõhusad meetmed. Seetõttu peatatakse Malta puhul ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlus. Samal ajal kutsutakse Maltat üles olema valmis võtma täiendavaid meetmeid korrigeeriva kava järgimiseks. Täielikum hindamine toimub siis, kui eelarve täitmise andmed on kättesaadavad.

(19) Lisaks soovitas nõukogu Maltal kaotada erakorralised energiatoetusmeetmed enne 2024/2025. aasta talve. Komisjoni 2025. aasta kevadprognoosi kohaselt peaks erakorralistest energiatoetusmeetmetest tulenev eelarve netokulu [15] olema 2024. aastal 1,1 % SKPst ning 2025. aastal 1,0 % SKPst. Eelkõige eeldatakse, et jõusse jäävad energiatarbimise kaudsete maksude kärped ja energiatootmise toetused, et kompenseerida imporditud elektri hinnatõusu. Erakorralisi energiatoetusmeetmeid enne 2024/2025. aasta talve ei kaotatud. See ei ole nõukogu soovitusega kooskõlas.

---

[12] Eelarvepoliitika on määratletud valitsemissektori eelarvepositsiooni iga-aastase muutuse näitajana. Selle eesmärk on hinnata nii riiklikult kui ka ELi eelarvest rahastatavast eelarvepoliitikast tulenevat majanduslikku impulssi. Eelarvepoliitikat mõõdetakse vahena i) keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu ja ii) esmaste kulude muutuse vahel, millest on maha arvatud kaalutlusõigusel põhinevad tulumeetmed ning mis hõlmab taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatu toetuse ja muude liidu vahenditega rahastatavaid kulusid.

[13] Eurostat, valitsemissektori kulud valitsemisfunktsioonide klassifikaatori (COFOG) alusel. COFOGi ja NATO määratluste metoodiliste erinevuste tõttu võivad COFOGi määratlusel põhinevad kulud erineda NATO määratlusel põhinevatest kuludest.

[14] Alates 2026. aastast kajastatakse neid arve määruse (EL) 2024/1263 artikli 22 alusel loodud kontrollikontol.

[15] See näitaja kajastab meetmete aastast eelarvekulu, milles on võetud arvesse tulusid ja kulusid ning millest on asjakohasel juhul arvatud maha energiatarnijate erakorralisele kasumile kehtestatud maksudest saadud tulud.

(20) Iga-aastane eduaruanne ei sisalda eelarveprognoose 2025. aastale järgneva aja kohta. 2025. aasta kevadprognoosi koostamise ajal komisjonile teada olnud poliitikameetmete põhjal prognoosis komisjon valitsemissektori eelarve puudujäägiks 2026. aastal 2,8 % SKPst. Valitsemissektori eelarvepositsiooni vähenemine 2026. aastal kajastab peamiselt toetuste edasist vähendamist. Need suundumused osutavad netokulude 5,3 % suurusele kasvule 2026. aastal. Komisjoni hinnangul on eelarvepoliitika, mis hõlmab nii riigi enda kui ka ELi rahastatavaid kulutusi, 2026. aastal pärssiv (0,8 % SKPst). Valitsemissektori võla suhe SKPsse peaks komisjoni prognoosi kohaselt vähenema 2026. aasta lõpuks 47,3 %-le.

Peamised poliitilised probleemid

(21) Agressiivse maksuplaneerimise tõkestamine on endiselt vajalik, et parandada maksusüsteemide tõhusust ja õiglust. Arvestades agressiivse maksuplaneerimise strateegiate ülekanduvat mõju liikmesriikide vahel, on äärmiselt oluline, et kõik liikmesriigid võtaksid kooskõlastatud meetmeid ELi õigusaktide täiendamiseks riikliku poliitika kaudu. Malta on astunud samme agressiivse maksuplaneerimise vastu võitlemiseks, rakendades varem kokku lepitud rahvusvahelisi ja Euroopa algatusi ning viies ellu taaste- ja vastupidavuskavas ette nähtud reforme, nagu siirdehindade alaste õigusaktide kehtestamine, mida hakati kohaldama alates 2024. aasta jaanuarist. Kuni Malta peab riigis asuvate äriühingute poolt null- ja madalate maksudega jurisdiktsioonidesse (st mis tahes jurisdiktsioon, kus seadusjärgne äriühingu tulumaksu määr on alla 9 %, mis on ELi madalaim seadusjärgne äriühingu tulumaksu määr) tehtavatelt intressi-, dividendi- ja litsentsitasumaksetelt makse kinni – või kohaldab samaväärseid kaitsemeetmeid – tagamaks, et äriühingud ei saa oma kasumit maksustamata kolmandatesse riikidesse üle kanda, on topeltmaksuvabastuse risk suur. Lisaks tekitavad residentidest välismaistele äriühingutele kehtestatud tingimused jätkuvalt nii äriühingute kui ka üksikisikute topeltmaksuvabastuse riski.

(22) Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 19 lõike 3 punktile b ja V lisa kriteeriumile 2.2 sisaldab taaste- ja vastupidavuskava ulatuslikke üksteist vastastikku tugevdavaid reforme ja investeeringuid, mis tuleb rakendada 2026. aastaks. Need peaksid aitama tulemuslikult käsitleda kõiki probleeme või märkimisväärset osa probleemidest, mis on kindlaks tehtud asjakohastes riigipõhistes soovitustes. Järele jäänud lühikese aja jooksul on oluline taaste- ja vastupidavuskava, sealhulgas selle REPowerEU peatükk, tulemuslikult ellu rakendada, et suurendada rohe- ja digipöörde kaudu Malta pikaajalist konkurentsivõimet ning tagada samal ajal sotsiaalne õiglus. Komisjoni teatises „Taasterahastu „NextGenerationEU“ – tee 2026. aastani“, mis võeti vastu 4. juunil 2025, selgitatakse kohaldatavat ajakava rahastu lõppemist silmas pidades, antakse liikmesriikidele suuniseid rakendamise maksimeerimiseks 31. augustiks 2026, sealhulgas selle kohta, kuidas oma taaste- ja vastupidavuskavasid veelgi ühtlustada, esitatakse peamised võimalused, mida kavade läbivaatamisel kaaluda, ning rõhutatakse, kui tähtis on hoolikas ühine kavandamine viimaste maksetaotluste esitamiseks 2026. aastal. Jätkuvalt on oluline süstemaatiliselt kaasata kohalikke ja piirkondlikke omavalitsusi, sotsiaalpartnereid, kodanikuühiskonda ja muid asjaomaseid sidusrühmi, et tagada laialdane isevastutus taaste- ja vastupidavuskava eduka rakendamise eest.

(23) Maltal on hakatud kiiremini rakendama ühtekuuluvuspoliitika programme, mis hõlmavad toetust Euroopa Regionaalarengu Fondist (ERF), Õiglase Ülemineku Fondist (JTF), Euroopa Sotsiaalfond+-ist (ESF+) ja Ühtekuuluvusfondist. On oluline nende programmide kiiret rakendamist jätkata, suurendades samal ajal nende mõju kohapeal maksimumini. Malta juba võtab oma ühtekuuluvuspoliitika programmide raames meetmeid konkurentsivõime ja majanduskasvu edendamiseks, suurendades samal ajal sotsiaalset ühtekuuluvust. Samas aga on Maltal endiselt probleeme, muu hulgas seoses oskuste nappuse ja tööturu vajadustele mittevastavusega, energiasüsteemi ümberkujundamise kiirendamisega, veevarustuse kindluse tagamisega ja vee kestliku majandamisega. Kooskõlas määruse (EL) 2021/1060 artikliga 18 nõutakse Maltalt ühtekuuluvuspoliitika fondide vahehindamise osana, et ta vaataks iga programmi läbi, võttes muu hulgas arvesse 2024. aasta riigipõhistes soovitustes kindlaks tehtud probleeme. Komisjoni 1. aprillil 2025 vastu võetud ettepanekutega [16] on kõigi programmide vahehindamise tulemuste kohta hinnangu esitamise tähtaega 31. märts 2025 pikendatud. Samuti on nendega ette nähtud paindlikkusmeetmed, mis peaksid aitama kiirendada programmide rakendamist, ja stiimulid liikmesriikidele, et nad eraldaksid ühtekuuluvuspoliitika vahendeid toetamaks liidu viit strateegilist prioriteetset valdkonda, nimelt konkurentsivõimet strateegiliste tehnoloogiate vallas, kaitset, eluaset, veesüsteemide kerksust ja energiasüsteemi ümberkujundamist, ning investeeringuid oskustesse prioriteetsetes sektorites, olles samal ajal ESF+ programmides jätkuvalt keskendunud kõige haavatavamas olukorras olevatele inimestele.

[16] Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega muudetakse määrusi (EL) 2021/1058 ja (EL) 2021/1056 seoses erimeetmetega strateegiliste probleemide lahendamiseks vahehindamise raames (COM(2025) 123 final).

(24) Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvorm (STEP) annab võimaluse investeerida ühte ELi kesksesse strateegilisse prioriteeti ja tugevdada seeläbi ELi konkurentsivõimet. STEP tugineb 11 olemasolevale ELi fondile. Liikmesriigid võivad panustada ka programmi „InvestEU“, et toetada investeeringuid prioriteetsetesse valdkondadesse. Malta võiks neid algatusi optimaalselt ära kasutada elutähtsa tehnoloogia, sealhulgas puhta ja ressursitõhusa tehnoloogia arendamise või tootmise soodustamiseks.

(25) Lisaks taaste- ja vastupidavuskava ning muude ELi vahendite raames käsitletud majanduslikele ja sotsiaalsetele probleemidele peaks Malta tulemuslikult käsitlema allesjäänud probleeme, mis on seotud agressiivse maksuplaneerimise, hariduse ja oskuste, energia, süsinikuheite vähendamise, maanteetranspordi ning teadusuuringute ja innovatsiooniga.

(26) Innovatsioonitulemuste parandamine on Malta jaoks otsustava tähtsusega, et säilitada tootlikkuse kasv ning minna üle vastupidavamale ja teadmistepõhisemale majandusele. Malta teadus- ja arendustegevuse kogukulud protsendina SKPst on ELis eelviimasel kohal (2023. aastal 0,64 % SKPst, ELi keskmine 2,24 %) ja see näitaja on viimase kümne aasta jooksul vähenenud. See puudutab nii avaliku kui ka erasektori kulutusi teadus- ja arendustegevusele. Avaliku sektori investeeringud teadus- ja arendustegevusse protsendina SKPst on väiksemad kui kümme aastat tagasi ja tublisti alla ELi keskmise (2023. aastal 0,27 % SKPst, ELi keskmine 0,72 %). Olukord on sarnane ka erasektori investeeringute puhul teadus- ja arendustegevusse (0,37 % SKPst, ELi keskmine 1,49 %). Investeeringute nappus mõjutab riikliku teadussüsteemi tipptaset ja innovatsioonitulemusi. Maltale tuleks kasuks, kui ta edendaks nii avaliku kui ka erasektori investeeringuid teadus- ja arendustegevusse, eelkõige sihipäraste maksusoodustuste rakendamise abil.

(27) Maltal on jätkuvalt probleeme keskkonnahoidliku majanduskasvu saavutamisega, mis tähendab majandusarengu ja keskkonnakestlikkuse tasakaalustamist. Riigi rohepööret takistab fossiilkütuste domineerivus selle energiasüsteemis. Maltal on märkimisväärsed fossiilkütuste toetused, mida ei kavatseta enne 2030. aastat järk-järgult kaotada. Eelkõige võiks järkjärguliselt kaotada sellised fossiilkütuste toetused, mis ei käsitle sihipäraselt energiaostuvõimetust ega tegelikke energiajulgeolekuga seotud probleeme, takistavad transpordi elektrifitseerimist ega ole üliolulised tööstuse konkurentsivõime jaoks. Malta fossiilkütuste toetused – nagu jätkuv toetus Enemaltale, toetused naftatoodetele, eelkõige bensiinile ja diislikütusele, ning bensiini ja diislikütuse aktsiisimaksude vähendamine – on majanduslikult ebatõhusad ning takistavad taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu ja majandustegevuse süsinikuheite vähendamist. Lisaks kujutavad need endast eelarvekoormust Malta riigi rahandusele. Peale selle oli Maltal 2023. aastal taastuvatest energiaallikatest toodetud energia osakaal summaarses energia lõpptarbimises kõigest 15 %, mis on üks väiksemaid näitajaid ELis. Kuigi peaaegu kogu ülesseatud taastuvenergia võimsus on pärit maismaal asuvatest päikeseenergiaseadmetest, on Maltal märkimisväärne potentsiaal laiendada oma taastuvenergiaallikate jaotust ulatuslike avamere tuule- ja päikeseenergiaprojektide abil. Malta suutlikkus kasutada taastuvaid energiaallikaid ja parandada oma energiavarustuskindlust sõltub ka tublidest edusammudest (mille puhul on keskse tähtsusega ELi ühtekuuluvuspoliitika 2021–2027 toetus) teise elektrivõrkudevahelise ühenduse rajamisel Itaaliaga ning Malta oma elektrivõrgu jätkuval tugevdamisel ja ajakohastamisel, muutes selle muu hulgas paindlikumaks. Kuigi Malta taaste- ja vastupidavuskava alusel on kehtestatud mõned energiatõhususe edendamise toetusmeetmed ning investeeringud avaliku ja erasektori hoonete renoveerimisse, suurenes eluhoonete energia lõpptarbimine 2018.–2022. aastal 13,5 %. Maltale võiks kasuks tulla täiendavad meetmed tõhususe suurendamiseks ehitussektoris, mis aitaks saavutada ka jõupingutuste jagamise määruse kohast heitkoguste vähendamise eesmärki.

(28) Liiklusummikute ja maanteetranspordi suure heite vähendamine on äärmiselt oluline konkurentsivõime ja elukvaliteedi parandamiseks ning haavatavate elanikkonnarühmade toetamiseks Maltal. Alates 2022. aasta oktoobrist, kui tasuta maantee-ühistransporti laiendati kõigile Malta elanikele, on selle kasutamine suurenenud, kuid sellest ajast alates on Malta teedele iga päev lisandunud ka märkimisväärne arv litsentseeritud sõiduautosid. Transpordisektor on Malta suurim kasvuhoonegaaside heite tekitaja, mille suhtes kohaldatakse jõupingutuste jagamise määrust. Aastatel 2005–2022 suurenes maanteetranspordist tulenev kasvuhoonegaaside heide 32 %. Seetõttu on vaja meetmeid liiklusummikute vähendamiseks, pakkudes kvaliteetseid ühistransporditeenuseid, et vähendada isiklike autode kasutamist, ning meetmeid, mis pärsivad isiklike autode kasutamist. Ühistranspordi kvaliteedi ja tõhususe parandamine, näiteks spetsiaalsete bussiradade loomise abil, ning suuremad investeeringud aktiivse liikuvuse taristusse, sealhulgas paremasse kõnniteedesse, toetaksid suuremat üleminekut kestlikumatele transpordiliikidele ning tagaksid inimeste ohutuse ja parema elukvaliteedi, seda ka piiratud liikumisvõimega inimeste jaoks.

(29) Kvalifitseeritud tööjõu nappus ja oskuste tööturu vajadustele mittevastavus pärsivad tulevast majanduskasvu, konkurentsivõimet ning rohe- ja digipööret. Vabade töökohtade määr on ELi üks kõrgemaid, muu hulgas on suur

töötajate puudus info- ja kommunikatsioonitehnoloogia (IKT), kunsti, meelelahutuse ja vaba aja veetmise valdkonnas, ehitussektoris ja teenindussektori mõnedes osades, samuti on puudus tervishoiu- ja pikaajalise hoolduse spetsialistidest ning õpetajatest. Lisaks usub 64 % ettevõtetest, et kohalik tööjõud ei ole süsinikuneutraalsusele üleminekuks piisavalt ette valmistatud. Kuigi täiskasvanuharidus paraneb ja vastab ELi keskmisele tasemele, jääb see oluliselt allapoole 2030. aasta riiklikku eesmärki, milleks on 57,6 %, kusjuures kõrgelt haritud täiskasvanud osalevad õppimises palju suuremal määral kui madalama haridustasemega täiskasvanud. Kutsehariduses ja -õppes osalemine on endiselt kaugelt alla ELi keskmise ning keskhariduse tasemel õppis 2023. aastal matemaatika, teaduse, tehnoloogia ja inseneeria (MATI) erialadel vaid umbes iga kolmas üliõpilane, mida on alla ELi keskmise. MATI valdkonna õppeainetes osalevate kolmanda taseme üliõpilaste osakaal on üks ELi madalamaid (13,9 %), IKT valdkonnas on see vaid 5,1 % ja naiste hulgas veelgi väiksem. Püsivalt ebapiisavad põhioskused osutavad süsteemsetele puudustele haridussüsteemis. Piisava kvalifikatsiooniga õpetajate nappus ning ebatõhusate õpetamistavade ja õppekavade tõttu ei hõlma süsteem piisavalt kõiki lapsi, sealhulgas puudega õpilasi. Igal kolmandal 15-aastasel puuduvad põhioskused matemaatikas, lugemises ja loodusteadustes ning ligikaudu pooltel 8. klassi õpilastest (12–13-aastased) puuduvad elementaarsed digioskused. Kuigi viimastel aastatel on olukord paranenud, lahkub ligikaudu iga kümnes õpilane ikka veel varakult haridus- ja koolitussüsteemist, mis suurendab madala kvalifikatsiooniga täiskasvanute juba niigi suurt hulka. Hariduse ja koolituse kvaliteedi ning tööturu vajadustele vastavuse parandamine, eelkõige parandades õpilaste põhioskusi ning õpetajate esma- ja jätkukoolitust ning edendades madala kvalifikatsiooniga inimeste osalemist kutsehariduses ja -õppes ning täiskasvanuhariduses, on väga oluline, et parandada viletsaid haridustulemusi ning vähendada suurt oskuste nappust ja mittevastavust, seda ka matemaatika, teaduse, tehnoloogia ja inseneeria ning rohepöörde valdkonnas.

(30) Arvestades euroala liikmesriikide majanduse tihedat seotust ning nende ühist panust majandus- ja rahaliidu toimimisse, soovitas nõukogu 2025. aastal euroala liikmesriikidel võtta meetmeid, sealhulgas oma taaste- ja vastupidavuskavade kaudu, et rakendada 2025. aasta soovitust euroala majanduspoliitika kohta. Maltal aitavad soovitused 2, 3, 4 ja 5 rakendada 2025. aasta soovituses esitatud esimest euroala soovitust konkurentsivõime kohta, soovitused 4 ja 5 teist euroala soovitust vastupanuvõime kohta ning soovitus 1 kolmandat euroala soovitust makromajandusliku ja finantsstabiilsuse kohta,

SOOVITAB Maltal võtta 2025. ja 2026. aastal järgmisi meetmeid.

1. Suurendada kooskõlas Euroopa Ülemkogu 6. märtsi 2025. aasta järeldustega üldisi kaitse- ja julgeolekukulutusi ja üldist kaitsevalmidust, tagades samal ajal võla jätkusuutlikkuse. Pidada kinni nõukogu poolt 21. jaanuaril 2025 soovitatud netokulude maksimaalsetest kasvumääradest, et kõrvaldada ülemäärane eelarvepuudujääk. Kaotada erakorralised energiatoetusmeetmed. Vähendada agressiivse maksuplaneerimise riski, kehtestada EList väljaminevatele maksetele kinnipeetav maks või samaväärsed kaitsemeetmed ning muuta välismaiste äriühingute maksustamisreegleid.

2. Tagada taaste- ja vastupidavuskava, sealhulgas REPowerEU peatüki tulemuslik rakendamine, pidades silmas määruses (EL) 2021/241 sätestatud tähtaegu reformide ja investeeringute õigeaegseks lõpuleviimiseks. Kiirendada ühtekuuluvuspoliitika programmide (ERF, JTF, ESF+, Ühtekuuluvusfond) rakendamist, tuginedes vajaduse korral võimalustele, mida pakub vahehindamine. Kasutada konkurentsivõime parandamiseks optimaalselt ära ELi vahendeid, sealhulgas programmi „InvestEU“ ja Euroopa strateegiliste tehnoloogiate platvormi võimalusi.

3. Edendada investeeringuid teadusuuringutesse ja innovatsiooni, muu hulgas suurendades avaliku sektori ning stimuleerides erasektori investeeringuid teadus- ja arendustegevusse, näiteks teadus- ja arendustegevuse maksusoodustuste kaudu.

4. Kiirendada taastuvenergia kasutuselevõttu suuremahuliste projektide edendamise abil ning tehes väikesemahulisi investeeringuid otsesesse energiatootmisse ja -tarbimisse. Vähendada energianõudlust hoonete energiatõhususe parandamise abil. Vähendada maanteetranspordi heitkoguseid ja liiklusummikuid, edendades kvaliteetset ja tõhusat ühistransporti, suurendades investeeringuid aktiivse liikuvuse taristusse ja pärssides autode kasutamist. Kaotada järk-järgult fossiilkütuste toetused.

5. Parandada hariduse ja koolituse kvaliteeti ja vastavust tööturu vajadustele, et tegeleda viletsate haridustulemuste probleemiga ning oskuste suure nappuse ja mittevastavusega, seda ka matemaatika, teaduse, tehnoloogia ja inseneeria (MATI) ning rohepöörde valdkonnas, eelkõige edendades õpilaste põhioskusi, õpetajate esma- ja täienduskoolitust ning madala kvalifikatsiooniga inimeste osalemist kutsehariduses ja -koolituses ning täiskasvanuhariduses. Tugevdada hariduse ja koolituse kaasavust.

Brüssel, 8. juuli 2025

Nõukogu nimel

eesistuja

S. LOSE